

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ АНІМАЦІЇ У ПРОЦЕС РОБОТИ З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У статті проаналізовано методологічні засади впровадження соціокультурної анімації у роботу з людьми з інвалідністю. Досліджено основні підходи до організації дозвілля за кордоном та в Україні.

Ключові слова: соціокультурна анімація, соціальна інтеграція, особа з інвалідністю, методологічний підхід.

Постановка проблеми. Орієнтація на гуманізацію та гуманітаризацію соціальних зв'язків у сучасному суспільстві, посилення уваги до потреб та можливостей самовираження кожної людини зумовили поглиблену увагу до форм та методів анімаційної діяльності. Саме такий вид організації вільного часу не лише покращує самопочуття, особливо в людей з інвалідністю (оздоровчі потреби), але й відволікає їх (потреби в релаксації), спонукає до самопізнання та самоствердження, підсилює віру у свої сили й можливості тощо (культурні, освітні, творчі потреби).

Загалом упровадження засобів соціокультурної анімації у процес соціальної інтеграції молоді базується на: закордонних соціолого-культурологічних теоріях (М. Аріарський, В. Дуліков, Ж. Дюмазедьє, О. Жаркова, Т. Кісільова, Ю. Красильников, Є. Мамбеков та ін.); і деяких новітнього періоду розвитку соціальної роботи, що стверджують соціально-культурне та педагогічне значення анімаційної діяльності (Т. Валленіус, Л. Маренгула, Л. Тарасов, І. Удовенко, М. Ярошенко та ін.); висновках вітчизняних учених щодо анімаційної діяльності з різними групами клієнтів (Л. Волик, Т. Лесіна, Н. Максимовська, Н. Мирошніченко, О. Молчан, І. Шульга та ін.).

Попри активне впровадження інноваційних підходів до організації дозвілля за кордоном, у тому числі й щодо роботи з людьми з інвалідністю, у соціальній політиці нашої держави практично до XXI століття був провідним медико-соціологічний підхід, який не є ефективним із низки об'єктивних причин. Зокрема, він не сприяє створенню середовища, у якому кожна людина могла б успішно розвиватися, не забезпечує повноцінного доступу для залучення до культури й різноманітних форм творчої діяльності, не створює умов для подолання соціально-культурного відчуження тощо. Саме тому в сучасному суспільстві зростає інтерес до підходів, форм і методів соціальної роботи, орієнтованих на підтримку духовного світу інвалідів, повернення їм почуття повноцінного життя, загалом активізацію їхньої духовної сфери, яка є стрижнем життєвої стійкості, навіть у випадку обмежених фізичних можливостей.

З огляду на вище означене, **метою** нашого дослідження став: аналіз методологічних підходів до анімаційної діяльності та роботи з інвалідами загалом задля визначення провідних позицій упровадження засобів соціокультурної анімації у процес соціальної інтеграції людей з інвалідністю.

Результати теоретичного дослідження. У своєму дослідженні ми, опираючись передусім на роботи О. Хахлової [10] та В. Челоусової [11], розглядали соціокультурну анімацію як особливий напрям соціально-культурної діяльності з кризовими та соціально незахищеними верствами населення й окремими індивідами, завдання якого полягає в подоланні соціального та культурного відчуження, особистісної соціальної дезінтеграції (психологічних відхилень, девіантної поведінки, наркотичної та алкогольної залежності, суїцидних проявів тощо), оптимізації міжособистісних і колективних відносин, реабілітації критичних станів людини, допомоги у творчій самореалізації. Як в означеному формулюванні, так і в підходах, представлених у роботах Н. Максимовської, Л. Сайкіної Л. Тарасова, М. Ярошенка, у центрі соціальної та педагогічної роботи перебуває особистість, процес ініціації її творчих потреб та соціальної активності, створення, розвиток та збереження системи її продуктивних соціальних зв'язків. Саме тому, на нашу думку, так важливо окреслити базові методологічні підходи, які будуть регулювати та спрямовувати таку діяльність, наголошувати її гуманістичний та антропоцентричний зміст.

Почати свій аналіз хочемо саме з **антропологічного підходу**, який спрямований на пошук засобів і умов становлення людини як відкритої істоти, творця своєї індивідуальності. У філософсько-педагогічних концепціях антропологічний підхід передбачає співвіднесення будь-якого знання про освітні явища і процеси зі знаннями про природу людини, пов'язує отримання педагогічного знання методом, що забезпечує інтеграцію людини в педагогіку, спирається на антропологічну аксіоматику, на основі якої будуються теорія й методологія проблем становлення і розвитку особистості. Тобто

педагогічна антропологія передбачає розгляд педагогічних проблем через призму інтересів особистості, її внутрішньої активності, можливості самореалізації. Саме на цих позиціях, вважаємо, побудоване доволі поширене визначення соціально-культурної анімації, подане М. Ярошенком: «Соціально-культурна анімація – педагогіка розуміння та посередництва, що покликана стверджувати відносини рівності, долати ієрархічну підпорядкованість, налагоджувати взаємостосунки на основі більшої свободи та самостійності, надавати індивідуальний вибір у діяльності, творчості та спілкуванні» [13, с. 3]. Тобто соціально-культурна анімація щодо роботи з людьми з інвалідністю, побудована на принципах педагогічної антропології, дозволяє створити умови для вирішення завдань самопізнання, визначення ними творчих якостей, скеровуючи нас передусім до сприйняття один одного як людей (прояв людяності, гуманності, відповідальності тощо), а вже тоді пізнання і вдосконалення світу, що нас оточує, через культуру.

Доволі чітко головні позиції педагогічної антропології щодо анімаційної діяльності прописані О. Горбачевим. Зокрема, він указує, що соціально-культурна анімація надає можливість пізнати людину в творчості, передусім наставнику, в тому числі аніматору, а також допомагає індивіду самому пізнати себе і свої творчі здібності (реалізація ідеї К. Ушинського про те, що виховати людину в усіх аспектах можна, лише пізнавши її в усіх аспектах). Анімація, згідно з О. Горбачевим, формує ціннісні орієнтації та світоглядні установки, однак її учасники тут не об'єкти впливу, а суб'єкти соціальної взаємодії. «Учасники в анімації формують себе самі, у тому числі свій особистий освітній простір, а аніматори в цьому процесі – друзі, колеги, партнери із пошуку сенсу й повноти життя» [2, с. 128]. Тобто відбувається реалізація ідеї про те, що людина як вихованець і вихователь є одночасно і суб'єктом, і об'єктом. Тому соціально-культурну анімацію можна назвати не лише засобом культури і мистецтва, але й педагогіки.

Культурна антропологія вивчає особистість у її ставленні до природи, суспільства, інших людей. Вона по суті визначає зміст соціально-культурного підходу до анімаційної діяльності. У його основі лежать теорії М. Вебера та П. Сорокіна, які змусили звернути увагу філософів на надзвичайну важливість феномена культури, її вплив на розвиток особистості та суспільства. Так, соціокультурний аналіз не тільки ґрунтується на уявленнях про людину як культурну істоту, а й демонструє, як на основі суб'єктивних смислів відбувається «становлення» соціальної об'єктивності [1]. Загалом застосування соціально-культурного підходу передбачає, що у процесі анімаційної діяльності «фактично відбувається утворення особистості в спільних діях у світі культури і взаємних комунікаціях» [8, с. 107]. У цьому контексті, як зауважує О. Жаркова, «проблеми інкультурації особистості в умовах дозвілля вивчаються у зв'язку з культурною ідентифікацією особистості, що важливо для розуміння того, як формується «цілісна» особистість в умовах культурного середовища» [4, с. 110]. У такий спосіб культура й мистецтво сприяють підвищенню рівня самооцінки особистості, творчому самовираженню, формуванню активної життєвої позиції, що особливо актуально для осіб з інвалідністю.

Позиції соціально-культурного підходу нині активно розвиваються не лише в аспекті організації анімаційної діяльності, але й щодо методологічних засад роботи з людьми з інвалідністю. О. Носенко-Штейн вказує, що цей підхід розглядає суспільство як цілісну соціокультурну систему, а інвалідів – як її невіддільну частину, що має свої особливості й можливості, які треба враховувати для досягнення стабільності всієї системи [9, с. 528]. Культурна політика в розвинених країнах орієнтована на забезпечення всім громадянам доступу до основних культурних цінностей і занять культурно-творчою діяльністю. Це передбачає, що у процесі прилучення громадян до культурних цінностей підвищується їх духовність, культурний рівень, прискорюються процеси соціалізації особистості та входження індивіда в соціум шляхом засвоєння загальнолюдських цінностей і соціальних норм.

Ще один філософський підхід, який адаптовано до завдань соціально-культурної анімації, – це *синергетичний підхід*. Синергетика в класичному розумінні – це теорія самоорганізації в системах різноманітної природи. В аспекті організації анімаційної діяльності молоді цей підхід пов'язаний зі створенням умов для творчого самовираження і самоорганізації особистості та задля реалізації ефективного соціального контролю в галузі культури. В. Куріна та О. Шиканова обґрунтовують роль синергетики у створенні соціально-культурних анімаційних програм, які дозволяють здійснювати вибір окремим індивідуумом дозвіллевої діяльності відповідно до своїх запитів. Задля забезпечення наступності та самоорганізованості вчені пропонують виокремлювати три взаємопов'язані технологічні етапи в анімації: створення умов для розкриття особистості або групи; налагодження міжособистісних відносин; творчість як пошук проблем у навколишньому світі та їх вирішення [5, с. 2-3]. Наразі з різноманітних засобів соціокультурної анімації, насамперед, театралізовані (форум-театр, театр плейбек, **театр-експромт**, ляльковий театр, психо- та соціодрама) дозволяють забезпечити означену цілісність анімаційної діяльності та створюють ситуацію, як для самодіагностики, самоприйняття, так і для самокорекції, самовираження, самозміни, у тому числі для людей з інвалідністю.

Останнім часом набув актуальності як у сфері освіти та виховання, так і в соціальній роботі *парадигмальний підхід*, оскільки він, інтегруючи методологічні конструкти, всіляко об'єднує розмаїття теоретичних концепцій, підходів, методів і сучасних технологій щодо досліджуваного феномена.

О. Жаркова розглядає його як основу сучасної теорії соціально-культурної діяльності. Вчена зауважує, що в практиці анімаційної діяльності цей підхід вимагає передусім аналізу й охоплення категоріального апарату психологічної, педагогічної та фізіологічної наук, зокрема таких понять, як мета, мотив, дія, умова, засіб, предметний зміст тощо. Ці поняття необхідні для того, щоби висувати конкретні завдання розвитку особистості в умовах соціокультурної анімаційної діяльності. При цьому важливо враховувати такі моменти, як: що особистість знає; що вона цінує; що і як вона творить; з ким і як вона спілкується; які її духовні потреби і як вона їх задовольняє [4, с. 115]. Парадигмальний підхід до розвитку особистості в умовах соціокультурної анімаційної діяльності через педагогічне регулювання під час організації та проведення масових форм (свята, театралізовані видовища) забезпечує максимальне завантаження просторів установи культури. Важливий парадигмальний підхід до релаксаційних, рекреаційних, анімаційних технологій соціально-культурної діяльності, які спрямовані на організацію здорового способу життя (вечори відпочинку, дні здоров'я, клуби вихідного дня і т.д.). «Системотвірною «одиницею» парадигмального підходу до розвитку особистості, – переконана О. Жаркова, – є цілісний процес високоефективної діяльності, який створює умови для діяльності, що охоплює її гуманітарні цінності, фундаментальні теоретичні принципи та орієнтовну основу виконання (систему понять і способів вирішення, типових і ситуативних завдань)» [4, с. 119]. У такий спосіб парадигмальний підхід до застосування засобів соціокультурної анімації під час роботи з особами з інвалідністю, з одного боку, дозволяє враховувати загальні методологічні принципи соціальної роботи з кризовими групами клієнтів, а з іншого боку, спрямовує цей процес у напрямі комплексності, багатогранності, творчості.

Функціональний підхід до розвитку анімаційної діяльності обґрунтовується у працях Т. Дедуріної. Загалом такий підхід базується на комплексному вивченні основних функцій (якостей, властивостей) певної системи задля їхнього узгодженого використання, що надалі сприяє досягненню тактичних і стратегічних цілей у певній діяльності чи структурі. У процесі анімації він сприяє перетворенню її в ефективний технологічний процес і передбачає «створення педагогічно організованого середовища, де гармонія – у спілкуванні людини й людини, людини та педагогічно організованого середовища, людини і природи (в парках культури і відпочинку), краси й виразності навколишнього світу» [3, с. 13].

Цей підхід, на нашу думку, буде мати конструктивне застосування, особливо під час анімаційної роботи з людьми з інвалідністю. Згідно з ученою, функціональна структура анімаційної діяльності така: рекреація, релаксація, адаптація, комунікація, корекція, реконструкція, регенерація [3, с. 13]. По суті, означені функції сприяють:

а) адаптації (тобто входженню інваліда в нове соціальне середовище через перехід від повсякденної ситуації, оточення до дозвіллевої, відпочинкової, зокрема з допомогою ігрових анімаційних програм);

б) комунікації (налагодженню спілкування осіб з інвалідністю не лише між собою, а також із представниками інших соціальних груп та спільнот, відкриттю внутрішнього світу й пізнанню самого себе через спілкування, зокрема з використанням аматорських анімаційних програм, що будуються на залученні гостей до творчості, співтворчості, змагання);

в) регенерації (відновленню психічного здоров'я та ефективної соціальної поведінки інвалідів, пошуку нових джерел розвитку в мистецтві та культурі через фольклорні та видовищно-театралізовані анімаційні програми);

г) реконструкції (оновленню відносин між людьми з інвалідністю та навколишнім світом, формуванню нового навколишнього світу, який би становив оптимальний життєвий простір щодо потреб і можливостей таких осіб, зокрема з допомогою пізнавальних і культурно-пізнавальних, художньо-публіцистичних анімаційних програм);

д) корекції (тобто трансформації небажаних, травматичних і негативних переживань у різні види конструктивної й потрібної діяльності та поведінки, зокрема з використанням навчальних і творчотрудових анімаційних програм);

е) рекреації та релаксації (тобто відновленню енергетичних витрат особистості, її фізичних і духовних сил, зняття стресів і напруги, поверненню до стану рівноваги; це так звана дозвіллева терапія з допомогою спортивно-оздоровчих анімаційних програм, що надають проєктувальний вплив на процес анімаційної діяльності).

Означені функції є діяльнісно-формульним процесом, який визначає зміст такої діяльності, спрямовуючи її на прояв людиною вміння управляти своїми духовними потребами, перетворювати їх, формувати позитивні стани душі, протиставляючи силу духу стресам і душевним розладам, активізуючи свій духовний і творчий потенціал у процесі анімації. Точність структури функцій і їх змісту відбивається на ефективності реалізації анімаційної діяльності. Тобто функціональна основа анімаційної діяльності визначається родовими внутрішніми характеристиками анімаційної діяльності, які можуть розглядатися і як основоположні сутнісно-функціональні властивості анімаційної діяльності.

Т. Дедуріна також наголошує, що реалізація функціонального підходу до анімаційної діяльності вимагає цілеспрямованої підготовки фахівців-аніматорів, які повинні отримувати необхідні соціально-культурні знання, практичні вміння й навички через комплекс спеціальних психолого-педагогічних тренінгів, спрямованих на практичне освоєння аніматорами своїх функцій [3, с. 13]. При цьому в роботі з людьми з інвалідністю аніматор намагається створити умови не лише для цікавої діяльності. В умовах реабілітаційних закладів він повинен частіше бути з клієнтами, добре їх знати та жити їхніми інтересами, тоді в процесі анімаційної діяльності він сприймається як член групи, який бере участь у її житті, а не перебуває поза нею або поруч із нею.

Якщо означені вище теоретичні підходи стосуються насамперед предметного, змістового та функціонального аспектів соціокультурної анімації, то *психолого-соціальний підхід*, представлений І. Шульгою [12], орієнтований на психологічну природу анімації, а тому стосується особистісного аспекту. Аналізуючи соціокультурні та психолого-педагогічні властивості анімації, вчена, подібно до Т. Дедуріної [3], акцентує свою увагу на ролі та здібностях аніматора. Вона вказує, що психологічна специфіка анімації полягає у «поєднанні формального й неформального впливів на окрему людину, певну групу людей, де формальний вплив пов'язано з управлінськими та організаційними можливостями аніматора, а неформальний вплив визначається його особистісними особливостями». Він «викликає у людей прихильність до себе, надихає їх, налаштовує на активну участь у загальній дії» [12, с. 274]. Діяльність аніматора спрямована на сприяння процесу індивідуалізації особистості, оскільки, завдяки особливій здатності позитивно впливати на оточуючих людей, він здійснює соціалізацію та інтеграцію особистості, у тому числі й з інвалідністю, в культуру.

Суттєве значення в рамках цього підходу належить механізму соціальної фасилітації як процесу полегшення, допомоги, сприяння успішності особистості і (або) групи. Під час роботи з людьми з інвалідністю фасилітуючий вплив соціокультурної анімації полягає в психолого-педагогічній підтримці особистості та (або) групи, акцентуванні на її дозвіллевих інтересах, налагодженні психологічно сприятливої атмосфери взаємодії, створенні умов для формування в людини здатності до самосхвалення. Однак І. Шульга зауважує, що організація анімаційної діяльності, особливо з різними кризовими групами клієнтів, «це тривалий і складний процес, під час якого можуть відбуватися порушення адаптивних функцій особистості, зміни в особистісній системі цінностей, психологічні та духовні кризи» [12, с. 275]. Однак тільки такий шлях індивідуального розвитку особистості є необхідним для досягнення духовно повноцінного життя.

Н. Максимовська [7], акцентуючи увагу на генезі та провідних ознаках дозвіллевої діяльності, обґрунтовує *анімаційний підхід*. У його основу вчена кладе тезу фінського дослідника М. Маренгула про те, що кожна людина й кожна група – головні дійові особи власного життя [14]. З такої точки зору, анімація – просоціальний каталізатор соціальної творчості, соціальної суб'єктності, залучення до якого сприяє вдосконаленню соціальності; анімація – мотивація в дії, створення умов для визволення сутнісних потреб особистості, яка вдосконалює соціум. З означеного можна зробити припущення, що анімаційна діяльність несе не лише соціовиховне навантаження, як його описує вчена щодо роботи зі студентами, але й допомагає соціальній інтеграції молоді загалом у соціокультурний простір, спонукає до взаємодії та порозуміння *людей* у групі. Цінною в розглянутому плані є думка Т. Лесіної про те, що анімація тісно пов'язана з процесами «оздоровлення соціального клімату певного середовища, створення атмосфери креативності, сприяння інтеграції людей у соціокультурний простір через залучення їх до просоціальної діяльності» [6, с. 7], тобто вона скерована на подолання споживчих установок, індиферентності, соціальної пасивності, які так часто простежуються у поведінці людей з інвалідністю, а, навпаки, заохочує молодь до соціально перетворювальної діяльності.

Згідно з Н. Максимовською, «анімаційний підхід до **соціально-педагогічної діяльності** у сфері дозвілля – це гармонізація соціально-виховних впливів дозвілля в сучасному інформаційному суспільстві, що розбудовується, на основі посилення суб'єктності як ціннісно-сислової самоорганізації й активізації соціальної життєдіяльності, які спрямовуються на мету **соціально-педагогічної діяльності**» [7, с. 234]. Сфера дозвілля в цьому разі є простором для реалізації соціально позитивних можливостей соціальних суб'єктів, зокрема людей з інвалідністю. Вчена підкреслює, що основною вимогою реалізації анімаційного підходу є дотримання таких провідних принципів: безпосередня участь соціальних суб'єктів, активна позиція учасників, емоційно-творча спрямованість, повага до кожної особистості, емпатія та прийняття, вивільнення для творчості, позитивний ентузіазм, спрямованість на вдосконалення соціального простору різних рівнів та ін., які під час реалізації у сфері дозвілля узгоджуються з якісними характеристиками дозвіллевої діяльності (добровільність, самоцінність, інтерес, поєднання розвитку, рекреації, розваг) та відповідають меті соціокультурної діяльності [7, с. 235-236].

Спираючись на позицію дослідниці, можна розглянути сутність анімаційної соціокультурної діяльності і щодо осіб з інвалідністю як процесу активізації, натхнення молодих людей на суспільні перетворення та вдосконалення соціально-культурних умов існування в інформаційному суспільстві через активну просоціальну суб'єктну позицію та інтенсивну соціальну взаємодію, що сприяє

соціальному розвитку шляхом реалізації соціальної творчості. Анімаційний підхід дозволяє по-іншому розглянути роль людини з інвалідністю в соціокультурних змінах, посилюючи її суб'єктність та наголошуючи роль творця, а не споживача, в ініціації та впровадженні цих змін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи вище означене, зробимо низку висновків. По-перше, хочеться зазначити, що, на жаль, у сучасній психолого-педагогічній та соціальній науках, доволі слабо обґрунтовано методологічні засади соціокультурної анімації. Попри значний багаж теоретичних досліджень в означеному напрямі, лише в перші десятиліття XXI ст. вчені почали шукати базові засади такої діяльності; окрім того, це питання поки що більше представлено в російських дослідженнях (антропологічний, синергетичний, функціональний, парадигмальний підходи). Можна сказати, інноваційними в цьому плані є наукові праці Н. Максимовської, яка обґрунтувала саме анімаційний підхід у сфері дозвілля.

По-друге, слід зауважити, що вчені, розробляючи методологічні засади соціокультурної анімації, з одного боку, та принципи соціальної роботи з людьми з інвалідністю, з іншого боку, практично не розглядають це питання комплексно. Лише окремі дослідження (О. Мацукевич, О. Носенко-Штейн) стосуються означеного аспекту, хоча загалом проблема використання засобів соціокультурної анімації у роботі з людьми з інвалідністю розробляється вже понад два десятиліття.

І, останнє, окреслені нами методологічні засади впровадження засобів соціокультурної анімації у процес роботи з людьми з інвалідністю, потребують подальшої розробки та поширення на практичну сферу соціальної роботи. Зокрема, це стосується положень про:

1) сприйняття у процесі соціокультурної анімації один одного, насамперед, як людей (прояв людяності, гуманності, відповідальності тощо), а вже тоді пізнання і вдосконалення світу, що нас оточує, через культуру (педагогічна антропологія);

2) визнання інвалідів – як невіддільної частини цілісної соціокультурної системи, а культури й мистецтва як засобів, що сприяють підвищенню рівня самооцінки особистості, творчому самовираженню, формуванню активної життєвої позиції (культурна антропологія);

3) роль самоорганізації людей з інвалідністю в дозвіллевій діяльності як для самодіагностики, самоприйняття, так і для самокорекції, самовираження, самозміни (синергетичний підхід);

4) врахування загальних методологічних принципів соціальної роботи з кризовими групами клієнтів у процесі застосування засобів соціокультурної анімації під час роботи з людьми з інвалідністю (парадигмальний підхід);

5) вивчення основних функцій анімаційної діяльності (рекреація, релаксація, адаптація, комунікація, корекція, реконструкція, регенерація) та їх можливостей в активізації духовного і творчого потенціалу людей з інвалідністю (функціональний підхід);

6) роль фасилітуючої діяльності аніматора на шляху індивідуального розвитку особи з інвалідністю до досягнення духовно повноцінного життя (психолого-соціальний підхід);

7) анімаційна діяльність допомагає соціальній інтеграції молоді загалом у соціокультурний простір, спонукає до взаємодії та порозуміння *людей* у групі, скеровує на подолання споживчих установок, індіферентності, соціальної пасивності (анімаційний підхід).

Отже, *перспективними питаннями* для подальших досліджень може стати розробка напрямів, шляхів і методів реалізації базових методологічних засад соціокультурної анімації у процес роботи з людьми з інвалідністю.

Використані джерела

1. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / М. Вебер. – К. : Основи, 1998. – 534 с.
2. Горбачев А. А. Социально-культурная анимация и её особенности в педагогической антропологии / А. А. Горбачев, А. В. Дмитриева // Вестник МГУКИ. – 2015. – №3 (65). – С. 126-130.
3. Дедурина Т. В. Функциональный подход к развитию анимационной деятельности учреждений культуры : социально-культурный аспект : автореф. дисс. на соискание учёной степени канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Теория, методика и организация социально-культурной деятельности» / Т. В. Дедурина. – М., 2009. – 24 с.
4. Жаркова А. А. Методологические подходы к развитию личности в условиях социально-культурной деятельности / А. А. Жаркова // Вестник МГУКИ. – 2010. – №6. – С. 109-116.
5. Курина В. А. Синергетика в креативной практике создания социально-культурных анимационных программ / В. А. Курина, Е. А. Шиканова // Концепт. – 2016. – №S14. – С. 25-28.
6. Лесіна Т. М. Соціально-педагогічні умови стимулювання майбутніх соціальних педагогів до анімаційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Т. М. Лесіна. – Луганськ, 2009. – 20 с.

7. Максимовська Н. О. Теоретичні і методичні засади соціально-педагогічної діяльності зі студентською молоддю у сфері дозвілля : дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Наталія Олександрівна Максимовська. – Харків, 2015. – 559 с.
8. Мацукевич О. Ю. Социально-культурный подход в контексте исследования ресоциализации личности / О. Ю. Мацукевич // Вестник МГУКИ. – 2013. – №6(56). – С. 106-110.
9. Носенко-Штеин Е. Э. Некоторые проблемы изучения инвалидности и социокультурная антропология / Е. Э. Носенко-Штеин // Актуальные вопросы антропологии : сб. науч. трудов. Выпуск 10. – Минск: «Беларуская навука», 2015. – С. 523-530.
10. Педагогика досуга : терминологический словарь / [сост. О. Н. Хахлова]. – Уфа : Изд-во БГПУ, 2007. – 50 с.
11. Челоусова В. О. Соціально-культурна анімація як вид дозвілля [Електронний ресурс] / В. О. Челоусова // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. – Миколаїв : ВП «МФ КНУКІМ», 2015. – С. 134–138. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/chelousova.htm
12. Шульга И. И. Педагогическая анимация как социокультурный и психолого-педагогический феномен / И. И. Шульга // Сибирский педагогический журнал. – 2007. – №14. – С. 271–278.
13. Ярошенко Н. Н. Социально-культурная анимация : учеб. пособие / Н. Н. Ярошенко. – М.: МГУКИ, 2005. – [изд. 2-е, испр. и доп.]. – 126 с.
14. Marrengula L. M. Addressing Socio-cultural Animations Community Based Social Work with Street Children in Maputo, Mozambique : academic dissertation [Electronic resource] / L. M. Marrengula; University of Tampere. – Finland, Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 2010. – 272 p. – Regime of access: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66678/978-951-44-8269-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Martyniuk T. A.

THE METHODOLOGICAL BASICS OF REALIZATION THE MEANS OF SOCIO-CULTURAL ANIMATION IN THE PROCESS OF WORKING WITH PERSONS WITH DISABILITIES

The methodological basics of realization the means of socio-cultural animation in the process of working with persons with disabilities were analyzed. The main approaches to the leisure organization both abroad and in Ukraine were considered. The author analyzed the basics methodological approaches that regulate and direct the animation activity emphasizing its humanistic and anthropocentric content.

The purposes of our research became the analysis of the methodological approaches to the animation activity and work with persons with disabilities in generally for designation the main positions of realization the socio-cultural animation means into the process of integration the persons with disabilities.

It was defined that the cultural animation means is faintly grounded in the modern psychological and pedagogical, social sciences. But in spite of the significant baggage of this direction only in the first decade of XXI century the scientists started to search the basics of this activity. However, this question is still more shown in the foreign researches (anthropological, synergetic, functional and paradigmatic approaches).

It was proved the scientists, developing the methodological basics of socio-cultural animation, on the one hand, and the principles of social work with persons with disabilities, on the other hand, practically do not consider this question in a complex.

The author proposed to use the methodological basics for realization the means of socio-cultural animation in the process of working with persons with disabilities in practice.

Key words: *socio-cultural animation, social integration, person with a disability, methodological approach.*

Стаття надійшла до редакції 07.12.2017 р.